

**Трансформація бібліотечного каталогу.
Досвід створення, результати і пріоритети
використання електронного каталогу
наукової бібліотеки Східноукраїнського
національного університету імені В. Даля**

*Єпіфанова Ольга Вікторівна,
директор НБ СНУ ім. В.Далія*

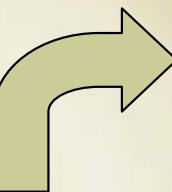
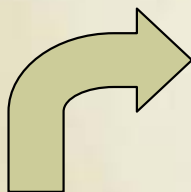
*Савельєва Вероніка Владиславівна,
заступник директора НБ СНУ ім. В.Далія
2012 р.*

сайт: library.snu.edu.ua

e-mail: library@snu.edu.ua

Еволюція форм каталогів від традиційних до електронних

Театр починається з вішалки, а бібліотека з каталогу...

Карткові каталоги

ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ

«інвентарі», «описи», «реєстри» книжкових зібрань

Трансформація бібліотечних каталогів

Аспекти розвитку бібліотечних каталогів і каталогізації

I

Розвиток правил,
стандартів і
каталогізаційних ІПМ

II

Розвиток форм каталогів:
від друкованих каталогів та системи
карткових каталогів до комп'ютерних
баз даних, on-line
каталогів та Web-каталогів

- правила кінця 20-х років, «Єдині правила ...», ISBD і вітчизняні стандарти.
- «Правила бібліографічного опису ...» 80-х років, MARC-формати і нові правила каталогізації.
- Розвиток методики предметизації, УДК та ББК.

Електронний каталог НБ СНУ ім. В.Даля - це...

- машиночитаний бібліотечний каталог, що працює в реальному режимі часу, і є складовою частиною довідково-пошукового апарату (ДПА) бібліотеки та центральною ланкою бібліотечно-інформаційної системи;
- основний інформаційний ресурс бібліотеки, на базі якого формується цілий комплекс бібліотечно-бібліографічних послуг.

Навіщо потрібен ЕК?

- ЕК створює умови для реалізації одного з головних принципів відкритого суспільства - ***принципу загальної доступності інформації.***

Пріоритети використання електронного каталогу НБ СНУ ім. В.Даля

- високий рівень оперативності доступу до електронних бібліографічних записів в порівнянні з картковими каталогами;
- можливість оперативного тиражування, тобто при необхідності необмежене копіювання з ЕК;
- можливість віддаленого доступу до ЕК;
- ЕК забезпечує знаходження потрібної інформації та її повноту;
- можливість за короткий термін переглянути величезний обсяг інформації і отримати необхідну літературу.

Електронний каталог НБ СНУ ім. В. Даля

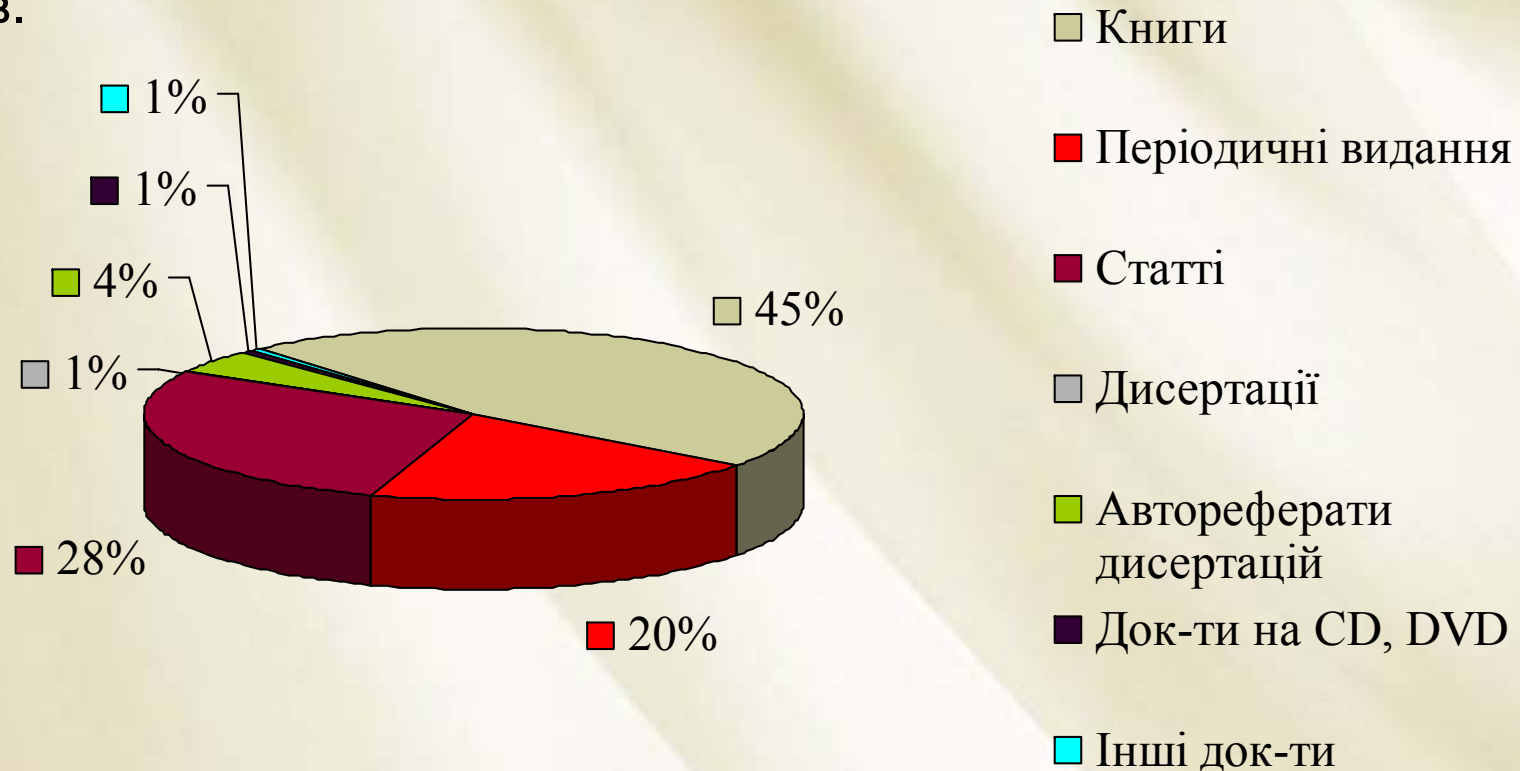
- розкриває склад і зміст бібліотечного фонду друкованих, аудіовізуальних, електронних документів і служить для забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів бібліотеки та реалізації багатоаспектного інформаційного пошуку;
- сприяє оперативному й повному задоволенню інформаційних запитів всіх категорій користувачів бібліотеки, підвищенню якості підготовки фахівців університету та рівня наукових досліджень, що проводяться навчальним закладом;
- виконує інформаційні, пошукові та довідкові функції;
- є універсальним, об'єднує в собі функції каталогів:
 - за призначенням - читацького, службового, топографічного;
 - за способом угруповання – алфавітного і систематичного;
 - за видом документів, що відображаються - на книги, статті та ін.;
- включає бібліографічні записи, організовані за єдиними правилами у відповідності до вимог внутрісистемного формату АБІС «УФД / Бібліотека», сумісного з міжнародними комунікативними форматами, на основі ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Принципи організації ЕК

- ЕК створюється на основі АБІС «УФД / Бібліотека» з 2002 року. Остання модифікація АБІС «УФД / Бібліотека» - 2.5.8.
- Багатофункціональність ЕК.
Інформація вводиться один раз, а використовуватися може з різною метою, замінюючи інформацію цілої системи традиційних карткових каталогів і картотек: алфавітного, систематичного каталогів, АПП, систематичної картотеки статей, картотеки книгозабезпеченості, нових надходжень, топографічної картотеки тощо.
- Хронологічне охоплення:
 - Нові надходження документів - з 1992 р.
 - Ретровведення документів (що надійшли до фонду НБ до 1992 р.) - з 2002 р.
- До ЕК створений і ведеться машиночитаний варіант АПП, що допомагає скоротити час пошуку інформації, і служить методичним апаратом для систематизації документів.
- ЕК організований як сукупність баз даних за окремими видами документів, що отримані бібліотекою, і проблемно-орієнтованих БД:
 - *Екологія,*
 - *Східноукраїнський національний університет ім. В.Даля,*
 - *Праці вчених СНУ ім. В.Даля,*
 - *Екотехнології та ресурсозбереження,*
 - *Електронна бібліотека.*
- Тематика документів, відображених в ЕК, відповідає профілю університету і визначається переліком дисциплін, що вивчаються, напрямами наукових досліджень і роботи СНУ ім. В.Даля.

Склад ЕК за видами документів

Обсяг ЕК становить понад 428 тис. машиночитаних бібліографічних записів документів.

Робота з ЕК включає наступні технологічні процеси:

- сумарний та інвентарний облік надходжень документів до фонду НБ;
- ведення статистики комплектування і руху фонду;
- систематизація, каталогізація документів;
- рух документів всередині бібліотеки;
- розрахунок книгозабезпеченості дисциплін, що викладаються в університеті;
- багатоаспектний бібліографічний пошук в ЕК;
- отримання і надання бібліографічних записів;
- проведення інвентаризації фонду;
- обслуговування читачів;
- формування вихідних форм (книжковий формуляр, каталожна картка, список літератури, бюлетень нових надходжень, читацький формуляр та ін);
- штрихкодуювання фонду;
- створення архівних копій машиночитаних ресурсів для захисту інформації: на сервері, на компакт-диску.

Так потрібен ЕК чи ні?

ЕК ПОТРІБЕН, тому що:

- створюється для науково і технічно грамотного розкриття змісту фондів бібліотеки;
- оперативно інформує читачів про нові надходження літератури і відповідає на питання, які документи є в бібліотеці;
- дає можливість підвищити якість обслуговування читачів;
- дає можливість поліпшити контроль збереження фонду;
- удосконалює процеси управління бібліотекою.